

Code gekraakt

Binnen in de Amersfoortse Sint-Joriskerk staat op de torenwand een 17^e-eeuwse muurschildering van Sint Joris in gevecht met de draak. Daarboven staat een raadselachtige tekst die niet volledig ontcijferd kon worden. Tot dusver.

EERDER ONDERZOEK

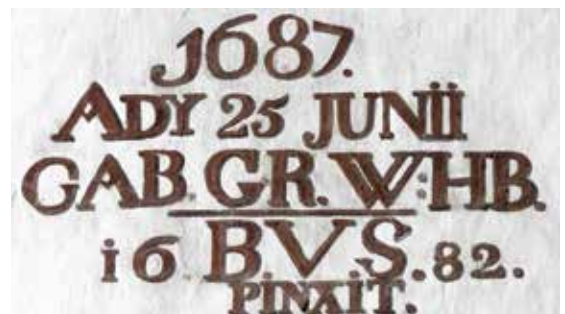
Muurschildering op de torenwand, binnen in de Sint-Joriskerk (1970).

door WIM SWEERS

Calvijn zou hebben gezegd dat kunst vooral niet mocht afleiden van de Schriftlezing en de prediking. Maar als kunst een boodschap uitstraalde die in overeenstemming was met het Woord van God, dan had hij geen bezwaren. De muurschildering in de Sint-Joriskerk verbeeldt de symbolische strijd tussen Christendom (Sint Joris) en antichrist (de draak), waarbij het Christendom overwint. Deze kunst met een boodschap mocht dus wel in een protestantse kerk.

Boven de schildering staat een blok tekst.

Op de bovenste twee regels staat AD (*Anno Domini* - in het jaar des Heren) 25 juni 1687. De onderste twee tekstregels met de initialen BVS zijn van de Amersfoortse kunstschilder Bartholomeus Stuyvenburgh die deze afbeelding in 1682 heeft geschilderd: pinxit. Aldus Karel Emmens (2012) in zijn boek over de bouwgeschiedenis

(A.)VAN DER WAL (RCE)

INEKE SWEERS

INEKE SWEERS

van de Sint-Joriskerk. Bartholomeus Dirksz (van) Stuyvenburgh of Stuyvenbergh (geboren te Amsterdam) werd in 1669 burger van Amersfoort. Al een jaar eerder, in 1668, stond hij bij het Amersfoortse Sint-Lucasgilde als schilder ingeschreven. Maar de derde regel **GAB.GR.W:HB.** bleef tot nu toe een raadsel.

GESCHILDERD

Stuyvenburgh heeft de muurschildering al in 1682 gemaakt: er staat immers **16.BVS.82. PINXIT.** In de boekhouding van de kerk over 1682 staat, dat hij toen 31 gulden en 10 stuivers – omgerekend in euro's ongeveer 350 euro – uitbetaald kreeg van de kerkmeesters: dat zou de betaling of een voorschot voor de muurschildering kunnen zijn.

ARCHIEF EEMLAND

letters te zijn: de **G/C** van **GAB/CAB** heeft één schreef en de **G** van **GR** heeft er twee.

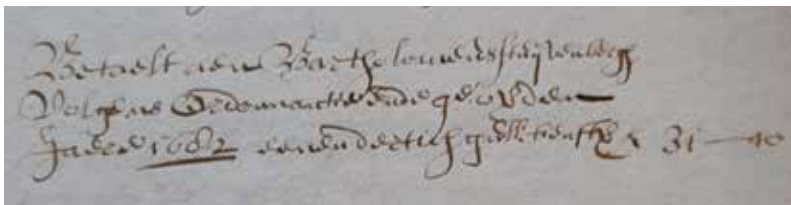

INEKE SWEERS

Er staat dus **CAB.**, de afkorting van het Latijnse woord *caballerus* (ruiter, ridder), afgeleid van het grondwoord *caballus* = paard. **GR.** is Georgii, Joris dus.

Zou dan **HB.** te maken hebben met de draak? De **B** kan de afkorting van *basiliscum* zijn, basilisk = fantasie-monster, een slangendraak. Maar het kan ook de **B** van *bestia* = beest zijn. De **H** is dan de afkorting van *horribilis* = verschrikkelijk, huiveringwekkend.

Tussen Ridder Joris en Draak staat **W** of **VV.**

ARCHIEF EEMLAND

INEKE SWEERS

1687. ADY 25 JUNII

Achter **AD** staat hier een **Y.** Het is de eerste letter van *Yobeleus*, wat jubel betekent. Mogelijk is 25 juni 1687 een feest- of gedenkdag geweest. Immers, 350 jaar eerder, in 1337, was de bouw van een kruisbasiliek voltooid en werd door bisschop Jan van Diest de kerk tot kapittelkerk verheven met Sint Joris als patroonheilige. Het is dus aannemelijk, dat in 1687 het 350-jarig bestaan van de Sint-Joriskerk als kapittelkerk gevierd werd. Werd voor die gelegenheid op 25 april 1687 besloten om de Sint-Joriskerk van onderen tot boven schoon te maken? Heeft men Stuyvenburgh toen wellicht gevraagd om dat jaartal 1687 toe te voegen aan zijn schildering uit 1682?

CAB.GR.VV:HB.

Bleef nog het raadsel van de derde regel **CAB.GR.VV:HB.** Vooronderstelling: Misschien is het wel een toelichting bij de muurschildering; een 'tekstbord' bij de afbeelding. In afkortingen, want er was maar weinig ruimte en het moest met grote letters om het van veraf goed te kunnen lezen. Dus gebruikte Stuyvenburgh lettercombinaties die we tegenwoordig niet meer als gangbare afkortingen herkennen. Er is inmiddels al eeuwenlang gepuzzeld, maar men kwam er niet uit. Het eerste blokje interpreteerde men tot dusver als **GAB.** Bij nadere bestudering van de **G** van **GAB** en de **G** van **GR** blijken het echter verschillende

Betaelt aen Bartholomeus Stuijvenbergh volgens ordonnantie ende qfuitanci? Je over den jaere 1682 eenendeertich guld[en] tien st[uiuers] 31-10-0.

INEKE SWEERS

Wim Sweers is stadsgids bij Gilde Amersfoort.

Het zijn bij nadere bestudering twee over elkaar geplaatste letters **V**, wat de Latijnse afkorting *vice versa* is, over en weer. Het is een gevecht waarin Joris de draak aanvalt, maar zich ook moet verdedigen: vice versa dus. Op de muurschildering zien we ook dat de draak geen willoos slachtoffer is, maar zijn klauw in de flank van het paard slaat, terwijl er gifpijlen uit zijn muil schieten.

CONCLUSIE

Mijn hypothese dat de tekst wel eens de uitleg bij het tafereel zou kunnen zijn werd hiermee bevestigd. Cryptisch staat er dan ook: 'Ridder Joris tegen het huiveringwekkende monster.' ●